

Out of The Box  
Engage Media

Cool what do you  
think

♥ 24 👤 8

# GREATER INTERNET FREEDOM

Digital Security  
Training Curriculum  
(Ilokano Translation)

Greater Internet Freedom:  
Digital Security Training Curriculum

Published by



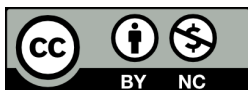
Out of The Box Media Literacy Initiative  
[www.ootbmedialiteracy.org](http://www.ootbmedialiteracy.org)



This publication has been produced in partnership with EngageMedia. The contents of this publication are the sole responsibility of Out of The Box Media Literacy, and can under no circumstances be regarded as reflecting the position of the aforementioned partner.

Project Managers: Marlon Julian Nombrado and Sarah Isabelle Torres  
Design and Layout: Christian Ralf Dugan  
Translations by: Chad Errol Booc, John Reczon Calay, and Michael Vincent Mercado

February 2022



© This learning resource is made available by Out of The Box Media Literacy Initiative under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International license (CC BY-NC 4.0). You can copy and redistribute the material, remix, transform or build upon it so long as you attribute Out of The Box Media Literacy Initiative as the original source. You may not use the material for commercial purposes. View detailed license information at [creativecommons.org](http://creativecommons.org).

# Greater Internet Freedom

## Digital Security Training Curriculum

### *Table of Contents*

<b>1.1 Background and Scope</b>	4
<b>1.2 Dagiti Mabalina a Kontakan</b>	5
<b>1.3 Agkakaasmang Para Ayttoy nga Dokumentos</b>	5
<b>2.0 Panag-Usig ti Sursuro</b>	6
2.1 Panag-Usig iti Kasapulan ken Kabalinaan	6
2.2 Panangdarup iti Panagpadur-As	6
2.3 Saritaan ken Kalikagum	9
<b>3.0 Wagwagas ti Pannorsuro</b>	10
3.1 Wagas ti Panangisuro	10
3.2 Panagpadas ken Panangkritikar	10
<b>4.0 Kurikulum ti Panangsursuro</b>	11
Sesion 01: Pagpapakaammo ken Panangpadas nga Pre-Training	11
Sesion 02: Panangrugi iti Digital Security	12
Sesion 03: Threat Modeling	14
Sesion 04: Awareness and Preparation on Digital Hygiene	16
Sesion 05: Malware, Antivirus and Malware Removal Tools	18
Sesion 06: Browser Security	20
Sesion 07: Passwords, Password Managers, ken 2FA	22
Sesion 08: Security ken Privacy Settings iti Social Media	24
Sesion 09: Kasano nga Mausar iti Internet	26
Sesion 10: Encryption ken Encrypting Internet Traffic	28
Sesion 11: File ken Folder Security	30
Sesion 12: Data Backup	32
Sesion 13: Email Encryption	34
Sesion 14: Mobile Phone Security	36
Sesion 15: End-To-End Encryption ken Mobile nga Panagsisinnarita	38
Sesion 16: Kasano nga Isagana iti Sumaruno a Panagsanay	40
<b>5.0 Glossary</b>	42

## 1.1 *Background and Scope*

Atoy agdama nga gimong tayo ket agbibig it i lubong nga napekpek it i teknolohiya nga digital. Imbalayan nan it i pampospusan it i biag. Dagitoy nga tekteknolohiya, palaklakaenna it i panagbiag tayo babaen it i naparpartak nga panagsinnarita, nalaklaka nga panagdulin ken panagbingay ti impormasion, panagpanagan ti manmano. Amin ket digitalen, ngem amin dagitoy nga tekteknolohiya ket umay ti adado nga security risks. Haan nga mabalin nga mangnamnama kadagiti sigsigud nga security solutions it i tattao kas daytay antivirus software ken firewall. Sumirsirib kadagiti cyber criminals a makuna, ken dagitay pampospusanda ket nakirkired kadagiti sigsigud a cyber defenses. Mabalin nga aggapo dagitoy digital threats uray sadino man. Ket masapul nga adalen tayo dagiti simple nga social engineering scams kas daytay phishing ken dagitay narigrigat nga cybersecurity threats kas daytay ransomware attacks tapno masalakniban tayo it i bagi tayo gapo kadagitoy malisyoso nga panagpadas nga agtakaw ti intellectual property wenno personal data.

Importante it i digital security ken privacy. Para kadagiti human rights advocates, managsurat ti dagag, aktibista, ken ordinaryo nga umili, ti pannakabalin nga it i pannakisarita ket mamotmonitor wenno it i personal identity it i tao wenno it i ayanna ket maammoan, napeggad launay aglalo no ti aramid ket kasapulan it i sensitibo nga impormasion. Masapul it i nasapasap nga digital security strategy ta uray anya ti pigsana ket maawan met lang sirsiribina no adda ti kapsotna a makuna.

Dagitay digital risks nga sangsangoen dagiti aktibista, managsurat ti dagag, digital rights defenders, maestro/maestra, ken dagiti marginalized groups ket sumirsirib ken tumubtubo latta daytoy napalpalabas a tawtawen. Dagitoy nga peggad ket agparparang no adda it i nalabes nga agdadaulo nga mangiduron it i waywayat maipanggep it i digital technology ngem mangsalungasing met it i karbengan kas it i turay nga aggimong, maikakadua, ken wayawaya nga managsarita it i online. It i pagannorutan ken panagtungpal ti kailian, ado a gobyerno agdama nga tamtamingen it i panagikkat it i encryption ken mangipapaapay a puonan it i mass surveillance technology kabayatanna dildilawenna it i boses it i tattao it i online. Dagitoy kadawyan nga karit it i waywaya it i internet nga salsaliwan it i palawlaw ti sangapangilian ket nangiturog nga buklen ti Greater Internet Freedom (GIF) Project.

It i panangsursuro it i kangrunaan a parte ti GIF project ken makatulong daytoy nga nayonan it i kapasidad it i civil society organizations (CSOs), media outlets, ken dagiti umili tapno tinggaen ken sungbatan it i pampospusan maipanggep digital safety. Nayonanna met it i bilang it i lokal nga eksperto it i digital safety nga mangidadarup it i kabalinan it i civil society ken media organizations ken dagiti ag-ili.

Babaen datoy nga panagsursuro, dagiti partisipante ket mapadur-as ti ammoda kadagitoy nga panangawat maipanggep it i digital security:

- Risk assessment
- Digital hygiene
- Malware ken protections

- Free and open source software (FOSS)
- Seguridad iti Browser ken privacy
- Panaggamolo iti password
- File ken folder protections
- Backups
- Data ken panag-enkriptar iti panagsisinnarita
- PGP ken panag-enkriptar iti email
- Kasano a mangararamid iti internet ken network encryption mairaman iti virtual private networks (VPN) ken Tor
- Privacy ken seguridad iti social media
- Peggad nga katulongan iti mobile phones ken panagusar iti ramramit para iti mayengmeng nga panagsisinnarita (secure communication tools)
- Panaggandat iti panagsursuro ken panagsagana

## 1.2 *Dagiti Mabalina a Kontaken*

Dagiti nagyanna datoy nga kurikulum ti panagsursuro ket naggapo iti immuna nga kapadanan ket kasapulan nga iadaptar iti anyaman nga konteksto ken kaawanan iti mangawat iti panagsursuro. Ay-ayunen nga awagan dagitoy sumursuro no kasapulan iti tulong ditoy nga kurikulum ti panagsursuro.

Vino Lucero  
Project Lead  
[vino@engagemedia.org](mailto:vino@engagemedia.org)

Md. Ashraful Haque  
Curriculum Developer  
[ashraf@engagemedia.org](mailto:ashraf@engagemedia.org)

## 1.3 *Agkakaasmang para Atoy nga Dokumentos*

Atoy nga dokumentos nga kurikulum ket pinarsua iti nagkakaasmang nga kailian iti Engagemedia for GIF nga nagaramid iti kurikulumda nga seguridad nga pangdigital.

Iti dokumentos nga atoy ket open source, palubos sidong Creative Commons BY-SA 4.0. Panggepen a sawen ket mabalina nga I-bingay (kopiaen ken ibunong datoy nga aruaten iti uray anyaman nga medium wenno format) ken Adaptaren (paglalauken, baliwan, ken padur-asen no anyaman iti kasapulan) datoy nga dokumentos agpaay iti uray anyaman nga gagara, uray pay maipanggep ti panaglaktako, ngem kasapulan nga I-attribute ken mangited iti rumbeng nga kredito kenni EngageMedia, ken ShareAlike.

## 2.0 Panag-Usig ti Sursuro

### 2.1 Panag-Usig iti Kasapulan ken Kabalinan

Sakbay iti tunggal a training sesion, dawaten mi nga dagiti partisipante ket agsungbat iti panag-usig iti kasapulan ken kabalinanda. Sabasabali tunggal maysa a partisipante ken dumaduma iti pagtrabtrabacuanda isunga dumaduma met iti kasapulan ken iti peggad iti seguridad nga sangsangoenda. Nasiyaat met no maduktalan dagiti adda nga ammoda tapno makapili iti maiyanatup nga amamad ken wagwagas iti panagsursuro.

#### Template ti panagrukod ti pannakabalin

Mabalin nga sungbatan dagiti sumarsaruno nga damdamag tapno maiparang iti pannakabalinyo ken kasapulanyo. Iti resulta iti datoy nga panagrukod ket makasaranay kenyami nga manggandat iti naimimbag nga programa iti panagsursuro kenyayo. Laglagipenyong nga ti dadduma nga damag ket adda dua wenno ado pay nga um-umno nga sungbat; piliyenyong iti pagarupem nga pinakakusto.

1. Anya iti kangrunaan nga ‘pagbatayan a wayat iti digital security?
  - I-update ti antivirus program
  - I-update ti operating system
  - Haan nga mangnamnama ti sabali
  - Haan nga lukatan iti email attachments
2. Mano iti sangkabassit nga kinatao (characters) ti dapat nga aramidem nga password?
  - 8 nga kinatao kaatiddgug
  - 14 nga kinatao kaatiddgug
  - 20 nga kinatao kaatiddgug
  - 25 nga kinatao kaatiddgug
3. Apay nga nagruna iti narigat nga password?
  - Narigrigat nga maduktalan iti password babaen iti panagusar iti software kas diay brute force
  - Nabaybayag iti password encryption
  - Narigrigat a pudtoan iti password.
  - Naririgat a matarusan iti password.
4. Kasatnom nga isalakan iti computermo tapno haan malukatan?
  - I-formatmo ti hard disk.
  - I-encryptmo iti interom nga hard disk.
  - I-encryptmo ti amin nga dokumentosmo.
  - I-lock mo iti computermo.
5. Saddinom nga iduldulin iti backup filesmo?
  - Iti sabali nga drive iti pareho nga computer.
  - Iti nakalemmeng nga folder iti pareho nga computer.

- Haan nak mangiduldulin iti anya man nga backups.
  - Iti sabali nga device ken paggigyanan.
6. Kasanom nga kitkitaen no kusto iti https iti website?
- Kitkitaek iti https idiy header.
  - Mingmingmingak iti keylock idiy URL.
  - Kitkitaek iti digital certificate.
  - Kitkitaek iti nagan idiy URL.
7. Anya ti nasalaknib nga pammospusan iti panagpaw-it ken panag-awat iti emails?
- Secure mail
  - SMTP
  - FTP
  - PGP
8. Anya iti kasapulak no mangipaw-itak iti encrypted nga email?
- Bagim nga private key
  - Bagim nga public key
  - Isuda a dua nga key
  - Awan
9. Anya ti aramidem iti nakalukat nga accountsmo (email, Twitter, Facebook...) sakbay nga iddepem ti computermo?
- Isseram lang iti takkabna iti laptopmo.
  - Isseram iti browser sa mo iddepen iti computermo.
  - I-log out mo amin nga accountsmo, isseram iti browsermo, sa mo iddepen ti computermo.
  - Talmegam iti power button patenggat matay ti computermo.
10. Masapul ba nga i-save mo iti passwords mo iti browsermo tapno nalaklaka nga lukatan iti accountsmo?
- Wen
  - Madi
11. Masapul ba nga dumaduma iti passwordsmo iti tunggal nga accountmo? Wenno kusto nga maysa lang iti usarem tapno haan mo nga maliplipatan ken mapukpukaw ti accountmo?
- Maysa lang para amin nga accounts.
  - Duma nga password iti tunggal nga account.
12. Kasanom nga maammoan no anya nga operating system iti adda iti computermo?
- Makisarita kadagiti kompania ti nagaramid.
  - Nakasurat isu iti likod ti computer.
  - I-right clickmo iti My Computer sa mo i-click iti Properties.
  - I-apan ko didiay repair shop tapno ibagada kenyak.

13. Iti panag-usar iti surok maysa nga antivirus program ket mangited iti surok nga proteksiyon.

- Wen
- Madi

14. Anya ti usar/aramid iti rootkits?

- Mangidulin iti viruses ken Trojans tapno haan ida mabirokan.
- Mangidulin iti files.
- Pasardingenda iti antivirus programs.
- Ag-installda ti malware.

15. Iti panag-format iti hard drive ket kusto nga pammospusan tapno maikkat iti datam?

- Wen
- Madi

16. Tapno masalakniban iti computermo kontra virus nga manggapo ti USB ken CD...

- Kasapulan nga haan nak agususar iti anya man nga USB.
- Kasapulan nga pasardingek iti auto runna iti Windows.
- Kasapulan nga i-scan ko iti compoterko.
- Awan iti kasapulan nga aramiden.

17. No maka-awat iti link wenno attachment a nakakabil iti email naggapot gayyemmo nga haanmo nga namnamaen, anya ti aramidem?

- Kitaem isu sa mon to panonoten no lukatam wenno haan.
- Lukatam isu ta adda met ti nasiyaat nga antivirusmo nga mangikanawa ti computermo.
- Makisarita ka iti nagpapaw-it ken kitaem no inpaw-itna sa mon to lukatan.
- Lukatam isu ta activated met iti firewallmo, awan ti mangranggas ti computermo

18. Sakbay ka nga ag-install iti app idta mobilemo, anya ti kasapulam pay nga kitaen?

- Anya iti pakpakada nga masapulda.
- Sinno ti nagpadur-as.
- No ipadlawna iti paggigiyanak/ayanko.
- No mangirarit iti ado a bandwidth.

19. No adda iti importante nga meetingmo ken haan mo kayat nga maamoan iti kompania iti teleponom iti ayan mo, anya ti aramidem?

- Iddepen ti GPS diay mobile.
- Haanda maduktalan iti ayanko ta daan daytoy nga teleponon ken awan ti GPSna.
- Sakbay nga agrugi iti meeting, iddepek iti telepono ken ikkatek iti sim cardna.
- Iddepek iti mobile ken ikkatek iti batteryna sakbay agawid diay balay.

20. Tapno maprotektaran iti mobilemo kontra sinnoman nga agpadas nga serreken isu:

- Mangusar ti passcode.
- Mangusar ti full device encryption.
- Mangusar ti passcode para ti sim card.
- Mangusar iti pattern tapno matulbekan ken lukatan iti phone.



## 2.2 Panangdarup iti Panagpadur-as

Mabalin nga kasapulan iti panagdur-as wenna sabalian atoy kurikulum ti panagsursuro. Leppasem man ata panangsirpat iti kasapulam ken kabalinam ken inka amaden isu sakbay makisarsarita iti EngageMedia para iti tulong dita panagpadur-as iti curriculum ken tapno iyunay-unay dagiti nasken nga balbaliwan ken mabalin nga sumaruno nga aramiden.

## 2.3 Saritaan ken Kalikagum

Iti panangallukud ti maysa a risk assessment sakbay iti panagsursuro ket isingsingasing. Segun iti assessment, mangisagana ken mangnanama iti saan mo nga ipagarup. Agnanayon nga mangisagana iti backup a gakat. Kabayatan ti pagpapalano para iti training sesion, panonoten no:

- Anya nga klase a panagsursuro iti kasapulan nga idagas – ken assino? Iti panagplano iti sesion ket kasapulan nga maikugnall iti data iti panangsirpat kadagiti punteria nga partisipante. Agpili iti nangruna nga tattao nga suroan ken amamad.
- Asinno iti agtungpal iti panangisursuro? Iti ruarna/resultana iti datoy nga panangisursuro ket agsarikedked idia y tao nga mangallukud iti programa iti panagsursuro. Iti nalainng ken ado napadasannan nga manangisuro nga adda iti rumbeng a kaammuan ken lainng iti amamad ket nasken nga panonoten nga alaen para iti panangisursuro atoy nga training.
- Asinno ti agpadur-as iti materiales iti panangisursuro ken iti pangisursuroan? No pay iti EngageMedia iti nangaramid iti datoy nga kurikulum template, tunggal maysa a training ket kasapulan nga baliwan tapno eksakto iti kontekstona para iti ili.
- Kasano nga agpaay atoy nga programat panangisursuro kadagiti nagdudumaduma nga grupo iti partisipante? Inton panangisursuro, dagiti makiraman ket kasapulan nga naggapo iti nadumaduma a gimong ken organisasion. Sabasabali iti tawen, kinalalaki/kinababai, gender identity (lalaki man wenna babai ti panangipapan ti bukod a bagi) ken panangipakitana iti daytoy, relihion, disabilidad, pagtrabtrabacuan, etc. Agduduma iti kababalin ti panangadal ken estiloda. Kasapulan nga panonoten dagitoy into no iturturong siannad iti programa ti panangisursuro nga atoy.
- Anya ti kasasaadna iti lokal into no panangisursuro? Adalem iti maipanggep iti lokal nga political ken social nga kasasaad sakbay a buangayen iti panangisursuro tapno kasta ket mapaneknekan nga natalged ken nasayaat iti lugar iti pagsursuroan para kadagiti partisipante.

## 3.0 *Wagwagas ti Pannorsuro*

### 3.1 *Wagas ti Panangisuro*

Kabayatanna iti wagas iti panangisuro ket contextual ken agsasabali para tunggal maysa a programa ti panangisursuro, isingasing mi nga surotan iti Activity-Discussion-Inputs-Deepening-Synthesis (ADIDS) nga wagas. Nabayagen nga ususaren ket nakitan a mabalin nga usaren no pagtutungtongan iti advocacy ken skills training iti amamad iti karrebengan ti tao, ken naammuan mi nga dakkel iti tulong nga maitedna datoy kadagiti partisipante a bassit iti ammoda a technical ngem natartarusanda unay iti nakarigrigat nga adalan nga digital security ken online safety. Para kadagiti mangsuro, dakkel met a tulong ti maitedna maipanggep iti framework no mangaramid kayon to iti lessons plans. Adalen ti adadu pay idlay: <https://level-up.cc/before-an-event/preparing-Sesions-using-adids/>

### 3.2 *Panagpadas ken Panangkritikar*

Singsingasengen mi a maingeted iti ado a panagpadas ken panangkritikar kabayatan iti panangsursuro:

- Pre-training – Tapno masursuroan mapanggep iti ammo ti maysa a partisipante ken maplano iti nangruna nga sessions, maysa a panangrukod nga adda ti online ket ikalkalikagummi. Agdamag iti manmano nga salsaludsod panggep iti pagtrabtrabacuan iti partisipante ken no anya iti training agenda
- In-training – Kabayatan iti panangsursuro, mabalin a maala iti maibagbaga iti partisipante pagkalpas iti tunggal maysa a sesion tapno mapaimbag dagiti masanguanan a sessions.
- Post-training – Idlay iti murdong iti programa ti panangsursuro, maysa pay nga panagpadas iti ikalkalikagummi tapno mapaneknekan dagiti panagimbag kadagiti maammoan ken kabalina dagiti partisipante.

## 4.0 Kurikulum ti Panangsursuro

### SESION 01

#### *Pagpapakaammo ken Panangpadas nga Pre-Training*

Tipo iti Sesion: Pagpapakaammo ken aramid

#### **NAITARIGAGAY A RESULTA TI LECCION**

- Dagiti partisipante ken dagiti mangisuro ket agkakaammo tunggal maysa.
- Marucod dagiti immuna nga naammuan ken kabalinaan dagiti partisipante.

#### **PANGGEP TI ADAL**

- Maawatan iti amamad para ditoy nga panangsursuro.
- Makaammo iti tunggal maysa.
- Masuroan Kasano buangayen iti panangpadas sakbay iti training (pre-training).
- Masuroan kasano nga ipacat dagiti amamad iti datoy nga panangrugi a sesion ken itarigagay iti sumangbay a panangisursuro.

#### **MAINAYON NGA MABASA**

<https://internews.org/>

<https://engagemedia.org/>

#### **TARABAY PARA ITI SESION**

1. Iti mangsuro ket mangited iti sarita nga panangrugi panggep iti panangsursuro ken pagpapakaammo iti kencuana.
2. Iti mangsuro ket manglukat iti datar para iti pagpapakaammo dagiti partisipante.
3. Iti mangsuro ket mangdasar iti panagituray ken lawa iti panangsursuro
4. Iti mangsuro ket mangiturong iti pre-training nga panagpadas mairaman iti online survey form. Masapul nga dagiti salsaludsod ket maipanggep iti panangsursuro ken pagtrabtrabacuan iti partisipante.

## SESION 02

### *Panangrugi iti Digital Security*

---

Tipo iti Sesion: Activity-Discussion-Inputs-Deepening-Synthesis

#### **NAITARIGAGAY A RESULTA TI LECCION**

- Maammoan dagiti partisipante no anya iti digital security ken no apay nga importante daytoy.
- Maawatanda met iti panggep iti free and open source software (FOSS).

#### **PANGGEP TI ADAL**

- Matarusan no anya iti holistic security.
- Matarusan iti kinapateg iti self-care para iti digital safety.
- Matarusan iti kinapateg iti holistic security iti biag tayo ken ti trabaho tayo.
- Maadal iti mapanggep iti free and open source software (FOSS)

#### **MAINAYON NGA MABASA**

<https://holistic-security.tacticaltech.org/>

#### **TARABAY PARA ITI SESION**

1. Iti mangsuro ket ipabuya iti sagbibiit nga bidbidio kadagiti naipasasamak maipanggep iti digital security.
2. Iti mangsuro ket mangsalaysay no anya iti holistic security ken apay nga nangruna iti self-care para kenya tayo.
3. Mangranod met dagiti partisipante iti napampanonotda iti pagsasaritaan.
4. Iti mangsuro ket ipayam-ammona iti FOSS.

#### **SUMA ITI SESION**

Iti digital security ket maysa a panagsaad nga aglawlawag kadagiti pigsa/maus-usar tapno masalakniban kadagiti online identity, data, ken anya pay man nga kukua iti tao iti online. Kadagitoy nga aruaten mairaman iti web services, antivirus software, smartphone SIM cards, biometrics, ken secured personal devices.

Iti dagupna, panggepen a sawen iti digital security ket pagsalaknib iti computer, mobile devices, tablets, ken anya man pay nga devices nga mausar iti internet kontra dagiti kumalamikam babaen iti porma kas pangarigan hacking, phishing,

ken ado pay. Iti pagpakat iti digital security ket agsalaknib met iti personal data tapno haan nga mausar ken mailaco iti kompanya. Napateg iti cybersecurity ta salsalaknibanna kadagiti amin a klase iti data tapno haanda matakaw wenna madadael. Mairaman ditoy iti sensitive data, personally identifiable impormasion (PII), protected health impormasion (PHI), personal impormasion, intellectual property, ken impormasion systems kadagiti gobyerno ken industria. No aginana iti uray man nga anya nga tabas iti digital security, amin nga personal impormasion

– credit cards, bank accounts, email accounts, amin nga identidad mo – ket mapasamak.

Iti holistic security ket nareppeng a pagdarop panggep iti digital, physical, ken psycho-social security para dagiti tao ken organisasion. Dagiti panggep iti holistic approach patingga ti security ken protection kadagiti akaktibista ken human rights defenders (HRDs) ket mangraman ti:

- Papigsaen iti pagtaginayon iti aktibismo maipanggep iti konteksto iti pannakapasamak ti kinaranggasda (kas matarusan kalalawaan ken panagsagapona).
- Papigsaen iti kababalinan dagiti aktibista nga mangpanonot, mangadal, ken agaramid ti makasarapa tapno

mapaimbag dagiti seguridad ken salaknibda.

- Papigsaen iti kaapnotan dagiti aktibista ken kabalinanda a rumesponde nga nalaing into no adda iti didigra.

FOSS: Iti Open source software ket makaited iti sabasabali, panagtitinnolong, ken naimimbag nga seguridad. Iti open-source software ket maysa a computer software nga imparuar sidong a maysa lisensia no sadino ket iti akincucua iti copyright ket i-awatanna dagiti agusar kadagiti karebbenganda nga mang-usar, agadal, baliwan, ken ibunong iti software ken ti source codena no saddino man ken anya man nga gagara. Iti open-source software ket mabalin nga padur-asen iti panagtitinnolong ti kaaduan.

## SESION 03

### *Threat Modeling*

Tipo iti Sesion: Activity-Discussion-Inputs-Deepening

#### **NAITARIGAGAY A RESULTA TI LECCION**

- Mabalín nga pategan ken mailasin iti partisipante no anya iti pegpegad.

#### **PANGGEP TI ADAL**

- 1. Maadal iti maipanggep iti threat modeling.
- 2. Maadal nga rucoden iti personal ken pang-organisasion nga pegpegad.

#### **MAINAYON NGA MABASA**

<https://ssd.eff.org/en/module/your-security-plan>

#### **TARABAY PARA ITI SESION**

1. Iti mangsuro ket agpakita iti threat modeling flowchart ken salaysayen iti prosproseso ken pagsisinnaruno iti adaddang.
2. Iti mangsuro ket agpakita iti pagarigan iti personal ken pang-organisasion nga pegpegad.
3. Dagiti partisipante ket damagen to nga pateganda iti nasarita nga pegged nga pagdataran iti model.
4. Iti mangsuro ket salaysayenna dagiti patpategan iti partisipante nga nangdatar iti napagsaritaan nga model ken i-atorna dagiti kamali wenno dakes nga pampammati.

#### **SUMA ITI SESION**

Iti security ket maysa a proseso, ken babaen iti haan nga nadarasudos a pagpaplano, mabalín ka nga makaaramid iti plano nga rumbeng para kenyam. Iti security ket haan nga maipanggep laeng kadagiti maus-  
usar nga tools wenno dagita software nga mada-download. Agrugi isu iti panagtaros iti bugbugtong nga pangbutbutengan nga sangsangoem ken kasatnom nga malabanan dagitoy nga pangbutbutengan.

- Anya iti kayat ko nga salakniban?
- Asinno iti paggapoan iti pangbutbutengan isu nga kayat ko nga masalakniban?

- Kasano kadakes iti agbalinanna no saan matungpal atoy?
- Anya ti nagrunga nga kasapulak tapno salakniban isu?
- Kasano a rigat iti italec ko nga aramiden tapno mapatingga iti mabalín a maitulok?

Kalpasam masungbatan dagitoy nga salsaludsod, mabalín mon nga pategan anya ti napateg nga aramidem.

Kastoy ti panonotem maipanggep iti risk assesment: no importante/nangina

iti sanikuam, ngem abbaba iti tsansa nga makaserrek ti asinnoman, no casta ket haan mo nga kayat nga aggastar iti pangatang iti kandado. Balet no nangato iti tsansa nga matakawan ka, kayat mo nga mangala iti kapipintasan a candado idiy tiendaan, ken mapanonot mon to pay nga mangkabil iti security system. Iti panagaramid iti security

plan ket makatulong kenka nga matarusan dagiti pagbutbutengan nga bugbugtong kenyam ken iti tsansa iti pegpeggad nga sangsangoem. Iccanna ka daytoy iti bael nga rucoden nga naimimbag iti sanikuam, dagita calabanmo, ken dagitay kabalina ti calabanmo.

## SESION 04

### *Awareness and Preparation on Digital Hygiene*

Tipo iti Sesion: Discussion-Inputs-Deepening-Synthesis

#### **NAITARIGAGAY A RESULTA TI LECCION**

- Maamoan dagiti partisipante iti konsepto iti digital hygiene ken masagana ida nga maipakat datoy.

#### **PANGGEP TI ADAL**

- Maadal iti nangruna nga kammormurayan iti digital security.
- Maadal iti maipanggep iti kadawyan nga digital hygiene.

#### **MAINAYON NGA MABASA**

<https://coconet.social/digital-hygiene-safety-security/>

#### **TARABAY PARA ITI SESION**

1. Iti mangsuro ket mangsarita iti nangruna nga kammormurayan iti digital security, agraman dagiti nasken ken saan nga aramiden, hardware ken software security, panagtaros iti panagbalbaliw iti tignay iti tattao, etc.
2. Iti partisipante ket damagen nga ibunong dagitay tignayda maipanggep digital security.
3. Iti mangsuro ket mangipalpalawag dagiti konsepto nagdatar iti ibagbaga dagiti partisipante.

#### **SUMA ITI SESION**

Saan nga maitalec, iti internet ket unay iti mabalin nga usarna para iti tattao. Ngem dagiti instant messaging, chat rooms, emails, ken social networking sites ket makaited met iti riribuc – naggapo ti cyberbullying patinggat panagdadarup iti privacy ken panagtaktakaw iti identity.

Iti digital safety, nga kanayonda maaw-awag met nga internet safety, media safety, online safety, wenno cyber safety, ket agraman iti ado a banbanag. Ngem ti kanangnangruanna, iti digital safety ket maipanggep iti pagsalaknib kadatayo, pamilyatayo, ken sabali a tattao kas makisarsarita tayo kenya babaen iti

digital devices. Dagitoy barbaro a digital nga pammospusan iti pakisarsarita ket palaklakaenna iti pudno-lubong nga pagtutungtong. Nangruna iti digital safety gapo ta salsalaknibanna iti tattao aggapo iti peggad kas iti panagtakaw iti identity ken panagsaur. No surotem amin dagitoy nga addang, ket mapapigsam pay iti kukuam nga digital security ken natalged pay iti impormacion mo.

1. Haan mo nga it-ited dagiti tagicuaem nga financial impormasion iti sabali.
2. No lukatam ti emailmo, sigurudoem nga kitaen iti detalye iti nangipaw-it.



3. Haan ka nga agki-click iti uray anya nga links no haan mo pay nasigsiguro no sadinno papananna.
4. Mabalín nga delicado iti attachment; mangusar ka iti antivirus tapno ma-scanmo sa mon to lukatan.
5. Kananayon nga ag-download iti software idia'y damo (opisyal) nga website.
6. Un-unaem iti panag-usar iti open source software.
7. Sabaliam iti ugalim maipanggep security online ken offline.
8. I-sign out mo amin nga accountsmo sakbay agiddep iti computer.
9. Kanayon nga agalalwad. Tarusam no sadinno ka nga agki-click – agpanonot sakbay ag-click.
10. Saan ka agluklukat iti uray anya nga accountsmo iti sabali nga computer wenno mobile.
11. Haan mo nga ipalpabulod iti devicemo iti sabali. Bareng kasapulan nga aramidem aytoy, sigurudoem nga mingmingmingam no kasanoda nga ususaren isu.
12. Kanayon mo nga i-update iti devicemo.
13. Haan ka agusasar iti internet iti hotel, cyber cafes, wenno public networks malacsid no addan iti tinongpalmon nga gargaraw tapno natalged iti koneksionna(kas bilang panagusar iti VPN wenno Tor). No kasapulam agusar iti sabali a computer, mangusar iti natalged ken nalaka nga maawit nga OS kas bilang Tails.
14. Siputam iti iwarwarragawagmo online.
15. Awitem laeng dagiti kasapulam nga personal data/impormacion.
16. Mangusar ka iti alias nga usarem online tapno adda iti privacy.
17. Mangusar ka iti encryption no makisinocat ka iti impormacion.
18. Haan lang nga mapanggep pagsalaknib ta kukuam/bagim iti digital security; tulongam met iti sabali nga maprotektaranda iti digital impormasionda.

## SESION 05

### *Malware, Antivirus and Malware Removal Tools*

---

Tipo iti Sesion: Discussion-Inputs-Deepening-Synthesis

#### **NAITARIGAGAY A RESULTA TI LECCION**

- Maadal iti partisipante kadagiti tiptipo ito malware. Matarusanda iti nasken nga ti panangusar iti antivirus software ken ti usarna iti tools nga pang-ikkat iti malware.

#### **PANGGEP TI ADAL**

- Matarusan dagiti peligro iti internet ken inaldaw nga devices.
- Maadal dagiti dumaduma a tiptipo iti malware.
- Matarusan iti kinapateg iti panangusar iti antivirus software.
- Matarusan iti duldulianan/pinagdudumana iti ginatang ken libre nga antivirus software.
- Maadal iti dumaduma nga mausar ken pammospusan nga pang-ikkat iti malware.

#### **MAINAYON NGA MABASA**

<https://www.malwarebytes.com/> Ramramit pag-ikkat iti malware

<https://www.avira.com/> Libre/ginatang a antivirus

<https://www.avast.com/> Libre/ginatang antivirus

<https://virustotal.com/> Online malware scanner

<https://level-up.cc/curriculum/malware-protection>

#### **TARABAY PARA ITI SESION**

1. Iti mangsuro ket salaysayenna iti sapsap nga digital threats iti online ken inaldaw nga devices.
2. Iti mangsuro ket salaysayenna iti tiptipo iti malware.
3. Dagiti partisipante ket madamag nga agbungon iti napadaan dan maipanggep iti malware ken no anya iti inaramidda.
4. Iti mangsuro ket agsalaysay no anyat kapateganna iti panangusar iti antivirus ken anya ti kanangruan a pagpapada iti ginatang ken libre a antivirus software.
5. Maadal dagiti partisipante iti maipanggep iti ramramit nga pangikkat iti malware ken madamag isuda nga aramiden iti malware scan kabayatan iti sesion para iti hands-on nga panagadal-padas.

## SUMA ITI SESION

Iti malware ket pinagmaysa a sarita naggapo iti “malicious software.” Iti malware ket maysa nga intrusive software nga inaramid tapno makadadael ken mangperdi iti komkompyuter ken computer systems. Ti pagarigan iti kadawyan nga malware ket mairaman iti viruses, worms, Trojan viruses, spyware, adware, ken ransomware. Tapno maprotektaran iti pammospusam kontra iti malware, sarunoem kadagitoy nga addang:

- Kitaem iti murdong nga parte iti file name (extension). No iti file name ket haan mo nga naairuaman, haan mo nga luklukatan.
- Haan ka agaramid ti keddeng nga aglukat wenno agpataray iti maysa a file babaen laeng ti panagkitkita didiay file icon. Mabaln nga masukatan iti file icons.
- No nakalemmeng iti file extension, parwarem.
- Pinakamabaln nga ma-infectaran iti computermo no agserrekka iti external device. Tapno atipaen datoy:
  - o Kanayonmo nga i-update iti operating systemna iti computermo.
  - o Isardengmo amin nga autorun optionsna idta computermo.
  - o Mangusar iti antivirus ken ag-scan nga maikanada sakbay manglukat iti external device.
- Saan nga agusar iti software nga naggapo iti saan nga natalec ken naberipika nga panggapoan. Baka adda iti balonna nga malware.
- Aggatang iti antivirus no kaya, wenno agusar iti libre nga bersion.
- Kanayon nga i-update iti databasena iti antivirus.
- Dagiti ramramit nga pagikkat iti malware ket mabaln sigod nga makatarimaan iti infected files wenno systems. Ngem datoy ket haan nga pangsukat para iti antivirus.
- Kaadduan iti komkompania ket mangmangted iti libre nga ramramit pangikkat iti malware.
- Tapno natalged gapo iti malware wenno phishing links, sigurodoem nga i-scan iti uran anya man nga file, link, wenno login page sakbay luklukatan isu.

## SESION 06

### *Browser Security*

---

Tipo iti Sesion: Activity-Discussion-Inputs-Deepening-Synthesis

#### **NAITARIGAGAY A RESULTA TI LECCION**

- Makaadal dagiti partisipante maipanggep iti web browser security ken privacy.

#### **PANGGEP TI ADAL**

- Maadal kasano agpili iti napintas a browser.
- Matarusan iti browser security settings ken privacy nga usaren dagiti tools/ extensions.
- Maadal iti pinagduduma nagtengngaang iti HTTP ken HTTPS.
- Kasano a malasin iti phishing ken fake links.
- Maadal nga mausar iti DuckDuckGo wenno StartPage a kas search engine, saan lang ketdi a Google.

#### **MAINAYON NGA MABASA**

<https://brave.com/> Open-source browser

<https://www.mozilla.org/> Open-source browser

<https://www.eff.org/https-everywhere> HTTPS redirection extension para iti browser

<https://duckduckgo.com/> Search engine panangsukat iti Google

<https://adblockplus.org/> Advertisement ken tracker removal extension for browser

<https://level-up.cc/curriculum/safer-browsing/>

#### **TARABAY PARA ITI SESION**

1. Iti mangsuro ket mangsalaysay iti manmano nga open-source web browsers ken mangay-ayo kenya nga usaren dagito.
2. Iti mangsananay ket ilawlawag na ti sumagmagn a kadawyan a browser security ken privacy settings.
3. Iti mangsuro ket mangsalaysay iti kinapateg iti HTTPS ken SSL.
4. Iti mansuro ket mangiyam-ammo kadagiti partisipante no anya iti DuckDuckgo ken StartPage.
5. Iti mangsuro ket saritaen no anya iti phishing ken fake links mairaman dagiti kadawyan nga linoloko iti internet.

## SUMA ITI SESION

Iti maysa nga internet browser ket mangiyul-ulog iti sabali a pagsasao, dagitay code nga ususaren iti computers, tapno makaaramid iti websites isu nga makakitkita tayo iti surat, graphics, ken nagduduma nga features iti web pages ita. Nagbaliw unay iti web browsers manipod idi immona nga naipakaam-ammo dagitoy idi 1990. Anya man nga napintas a web browser ket kasapulan nga natalged ken mabalinanna nga salaknibanka kontra iti uray anya man nga pananggiwang (breach) iti data. Aradtoy iti manmano nga singasing iti setting:

- Agusar iti open-source web browsers kas pangarigan Brave, Firefox, wenno Chromium.
- Saan unay inton caanom nga i-save iti passwords idta browser settings.
- Iddepem iti browser history ken kanayon ]mo nga i-clear iti browser cache ken cookies. No dadduma, mabalin ka met nga agusar iti private browsing ngem panpanonotem nga saan daytoy makaited iti unay nga panaglemmeng iti identidad (anonymity) no ikumparam iti Tor.
- Isardengmo iti Java ken Flash no haanmo nga kasapulan.
- Agusar iti DuckDuckGo wenno StartPage para iti search privacy.
- Saan ka aglog-login kadagiti uray anya nga site nga awan HTTPSna. Agalalwad ka kabayatan iti online transactions.
- Iti HTTPS versionna iti web URL ket nataltalged no ikumparam iti HTTP.
- Dagiti ulbod nga login pages ket mabalin nga agparang nga kasla met lang dagiti lehitimo nga panpanid. Kitaem iti parte nga sakbay iti immona nga slash (/) idia URLna.

## SESION 07

### *Passwords, Password Managers, ken 2FA*

Tipo iti Sesion: Activity-Discussion-Inputs-Deepening-Synthesis

#### **NAITARIGAGAY A RESULTA TI LECCION**

- Maadal iti partisipante nga agaramid iti napigsa/nabilig a password ken no kasanoda nga usaren iti secure password manager. Maadalda met lang nga mangusar iti two-factor authentication (2FA).

#### **PANGGEP TI ADAL**

- Matarusan iti kinamasapul iti napigsa/nabilig ken naisang-sangayan nga password.
- Adalen no kasano nga agaramid iti nasayaat a i.
- Adalen iti panag-usar iti natalged nga password.
- Adalen iti panagusar iti password manager.
- Adalen iti panagusar iti two-factor authentications.

#### **MAINAYON NGA MABASA**

<https://keepassxc.org/> Open-source password manager

<https://authy.com/> 2FA app ken tarabay

<https://ssd.eff.org/en/module/creating-strong-passwords>

#### **TARABAY PARA ITI SESION**

1. Iti mangsuro ket mangilawlawag iti kinamasapul ti napigsa/nabilig a password ken maisuro iti partisipante no kasano nga agaramid iti natalged a password
2. Iti mangsuro ket mangilawlawag no anya iti naduma nga panakasalaknib no agusar iti password
3. Iti mangsuro ket mangisuro no anya iti KeePassXC ken mangipaay iti tarabay iti partisipante
4. Iti mangsuro ket mangisuro no anya iti 2FA, apay nga masapul daytoy, ken kasano nga mainayon iti digital security practices

#### **SUMA ITI SESION**

Iti password ket isu iti umuna a salaknib iti access iti computer ken personal impormasion. Iti napigsa wenno nabileg a password ket makatulong tapno maliklikan iti access iti hackers ket malicious software. Kasapulan nga salimetmetan iti passwords iti amin nga accounts iti computer. Tapno

maka-aramid iti napigsa wenno nabileg a password, dagitoy iti sumagmamano nga aramiden:

- Kaatiddog - Agusar iti password nga umabot iti 14 nga letra

- Kombinasyon - Agusar iti nomero, symbols, dakkel ken bassit a letra, ken space iti password
- Nadumaduma– Liklikan nga agusar iti agpada nga istilo ken liklikan iti agusar iti sarita nga adda iti dictionary
- Relationship- Liklikan nga agusar iti password nga maipapan iti kinatao
- Tandaanan - Agusar iti password nga nalaka nga malagip
- Privacy - Ilimed ken haan nga ibingay iti password iti dadduma nga tao
- Save - Liklikan nga isurat iti password iti papel wenno iti text file
- Naisangangayan - Liklikan nga agusar iti agpada nga password iti sadinoman
- No mabalin ket agusar iti security screen iti amin nga device. Tapno malappedan iti dagdagus nga panakakita iti device screen.
- No agikabil iti password, liklikan nga adda iti tao a mabalin nga makakita iti password .
- Abbongan iti PIN no agusar iti ATM booth.
- Kitaen no adda iti camera wenno asideg nga sarming.
- Liklikan nga agikabil iti password iti haan nga kukua a device.
- Tarusan/Ammoen no kasano nga agusar iti password recovery process iti amin nga accounts.
- No aglog-in, masapul nga agusar iti website nga addaan iti HTTPS protocol ken iti SSL certificate ket kusto
- Usaren iti non-SMS wenno call-based 2FA no mabalin. Agusar iti open-source app wenno hardware based 2FA.
- Agusar iti open-source password manager nga mabalin nga agsagad nga iti database ket encrypted. Iti KeePassXC ket maysa a libre ken open-source password manager. Daytoy ket maysa a multi-platform application nga mabalin a mausar iti Linux, Windows, ken macOS .

## SESION 08

### *Security ken Privacy Settings iti Social Media*

Tipo iti sesion: Activity-Discussion-Inputs-Deepening-Synthesis

#### **NAITARIGAGAY A RESULTA TI LECCION**

- Maiurnos iti security ken privacy settings iti social media.

#### **PANGGEP TI ADAL**

- Maammoan iti peggad iti panangusar iti social networks ken adalen iti ballaag.
- Adalen iti social engineering.
- Adalen iti security ken privacy settings iti social network sites.

#### **MAINAYON NGA MABASA**

<https://youtu.be/F7pYHN9iC9I> Video para iti social media awareness

<https://level-up.cc/curriculum/social-media-safety/>

<https://www.webroot.com/us/en/resources/tips-articles/what-is-social-engineering>

<https://www.csoonline.com/article/2124681/what-is-social-engineering.html>

<https://ssd.eff.org/en/module/protecting-yourself-social-networks>

#### **TARABAY PARA ITI SESION**

1. Iti mangsuro ket agpabuya iti bidio maipanggep iti social media
2. Iti mangsuro ket agsarita mapanggep iti peggad iti panangusar iti social media ken kasano a maliklikan daytoy
3. Mangibingay ti partisipante iti kapadasanda a mangusar iti social media
4. Iti mangsuro ket agsarita maipanggep iti konsepto iti social engineering
5. Iti mangsuro ket agited iti tarabay iti panangsukat iti security ken privacy settings iti social media platforms

#### **SUMA ITI SESION**

Iti social engineering ket maysa a wagas nga mausar tapno makaala ken makakolekta iti konfidensial nga impormasion iti maysa nga tao. Nadumaduma nga impormasion iti mabalinda nga alaen ngem dagitoy kriminal ket modosda iti panangallilaw tapno ited mo iti password wenna bank impormasionmo. Sikretoda nga agikabil iti malicious software tapno maalada iti panagkontrol iti computermo ken maalada

personal information iti maysa a tao.

- Dagiti peggad nga nasken nga ammoen:
  - o cyberbullying (bullying using digital technology)
  - o Panagtakaw iti impormasion ken identidad



- o Panangraot iti privacy
- o Macaparurod nga ladladawan ken mensahe nga para kadagiti uubbing
- o Caaddaan iti tattao nga saanmo nga am-ammo nga agpakita iti napintas tapno makaaramid iti madi damdama
- Nadumaduma nga atake iti ususaren iti social engineering ken maaramid daytoy kabayatan nga adda iti interaction iti tao. Iti social engineers ket aramatenda iti rikna iti tao tapno iturongnna iti pakalukuanda. Ngarud, kasapulan nga usigen a naimbag iti amin nga maipatulod nga email.
  - o Idian nga aglukat iti emails ken attachments nga haan nga sigurado iti nagapoanna
  - o Mangusar iti multifactor authentication
  - o Managsakbay iti sulisog nga datdatag
  - o Siguradoen nga updated iti antivirus wenno/ anti-malware software
- Iti social networks ket napunoan iti peggad. Mabalin nga liklikan iti kastoy nga pasamak no ammoen iti kusto nga panangusar iti networks. Dagitoy sumarsaruno nga aksion ket mainayon nga aramiden tapno makatulong:
  - o Siguradoen nga iti privacy settings ket iti gagayem laeng iti makakita iti maipopost
  - o Liklikan nga ipost iti impormasion nga maipapan iti bagi/kukuam, plano nga panagpasyar, ken dadduma pay
  - o Liklikan nga akseptaren iti requests weno mensahe nga aggapo iti tat-tao nga haan nga amammo
  - o Liklikan iti panang-click iti naiababa nga URLs
  - o Dagdagus nga ireport no adda iti accounts iti suspek wenno manag-insulto ken managbutbuteng
  - o Agduma iti personal impormasion ken accounts iti trabaho

## SESION 09

### *Kasano nga Mausar iti Internet*

Tipo iti sesion: Activity-Discussion-Inputs-Deepening-Synthesis

#### **NAITARIGAGAY A RESULTA TI LECCION**

- Maadal iti partisipante no kasano nga aggun-gunay iti internet.

#### **PANGGEP TI ADAL**

- Adalen no kasano aggun-gunay iti internet ken kasano nga maiyalis iti data iti sabali
- Adalen no mano nga tao iti karaman iti network ken anya iti peggad nga kanayonna
- Maawatan iti basic router security

#### **MAINAYON NGA MABASA**

<https://academind.com/tutorials/how-the-web-works/>

[https://www.youtube.com/watch?v=7\\_LPdttKXPc](https://www.youtube.com/watch?v=7_LPdttKXPc)

<https://vahid.blog/post/2020-12-15-how-the-internet-works-part-i-infrastructure/>

#### **TARABAY PARA ITI SESION**

1. Maawagan iti partisipante nga mangibingay iti ammoda ken anya iti panaka-awatda no kasano aggun-gunay iti internet
2. Iti mangsuro ket agpabuya iti bidio no kasano iti aggun-gunay iti internet
3. Iti mangsuro ket mangilawlawag no kasano iti aggun-gunay iti data transfer (kas pangarigan iti panagpaitulod iti emails wenno panagusar iti website browser)
4. Iti mangsuro ket agsarita iti posible nga actors nga karaman iti network ken mabalin nga peggad nga kanayonna daytoy
5. Iti mangsuro ket agsarita maipanggep iti basic router security settings

#### **SUMA ITI SESION**

- Iti internet ket dakkal a computer network nga mabalin nga agiyakar iti nadumaduma nga data ken media iti amin nga naikonektaranna nga devices. Mabalin daytoy babaen iti panangusar iti packet routing network nga adda iti Internet Protocol (IP) ken Transport Control Protocol (TCP)na
- Iti internet ket isu ti kalawaan nga network nga isu makagapwananna nga iti computer networks iti kompania, gobyerno ken orgnasasion iti entero nga lubong ket makapagkonektarda
- Iti internet ket adda kabaelanna nga mangiyalis iti data iti nadumaduma nga lugar, isunga mabalin nga maka-

chat, maka-browse, ken makabingay iti impormasion

- Iti internet ket koleksion iti computers nga aggargaraw iti wires, cables ken radio signals
- Iti wireless router ket deretso nga nakakonekta iti modem babaen iti maysa nga cable. Ipalubosna daytoy tapno maka-awat ken maka-itulod iti impormasion babaen iti internet. Iti router ket isu iti agipakaammo iti home Wi-Fi network nga usar iti built-in antennas. A kas nagbanagan, amin nga devices iti home network ket adda internet accessna
- Kastoy iti panagbrowse iti maysa a website: Device <-> Router <-> ISP <-> DNS <-> Web Server
- Iti internet ket haan nga kanayon nga natalged. No haan ka nga agalwad

ket mabalin nga makita iti dadduma nga tao iti unencrypted nga personal impormasion

- Kangrunaan nga router security settings:
  - o Sukatan iti default password.
  - o Sukatan iti default WIFI name.
  - o Agusar iti natalged nga WIFI password
  - o Agusar iti WPA2/3 encryption ken liklikan iti WEP
  - o Isekreto iti WIFI ID no kasapulan
  - o Idian nga ibingay iti network iti dadduma nga tao. No kasapulan, mangaramid iti guest network

## SESION 10

### *Encryption ken Encrypting Internet Traffic*

Tipo iti Sesion: Activity-Discussion-Inputs-Deepening-Synthesis

#### **NAITARIGAGAY A RESULTA TI LECCION**

- Maadal iti partisipante no anya iti encryption ken no kasano iti agencrypt iti internet traffic.

#### **PANGGEP TI ADAL**

- Maawatan no anya iti encryption
- Maawatan no anya iti VPN kenno kasano nga agpili iti mayat nga VPN
- Maawatan no anya iti TOR kenno anya iti ikastana nga agrabaho

#### **MAINAYON NGA MABASA**

<https://aesencryption.net/> Online text encryption platform

<https://aescrypt.com/> Bassit a raramit nga mang-encrypt iti files iti password

<https://torproject.org/> Opisial nga website iti TOR

<https://www.tunnelbear.com/> Babaydan nga VPN

- <https://engagemedia.org/tunnelbear> – Adda Librenga nga Maysa tawen nga subscription para iti TunnelBear VPN

<https://www.psiphon3.com/> Libre nga VPN

<https://www.f-secure.com/en/home/articles/6-things-to-consider-when-choosing-a-vpn>

<https://engagemedia.org/2021/indonesia-vpn/>

<https://www.eff.org/pages/tor-and-https> Kasano nga aggun-gunay iti HTTPS ken Tor

#### **TARABAY PARA ITI SESION**

1. Maawagan iti partisipante nga mangbingay iti panaka-awatda iti encryption
2. Iti mangsuro ket mangibingay no anya iti encryption ken apay kasapulan daytoy
3. Maawagan iti partisipante nga mangibingay iti kapadasanda ti website block wenno circumventions ken no kasano nga sinolbarda daytoy
4. Iti mangsuro ken mangibingay iti maipapan iti VPN, kasano iti panagtrabahona, ken apay nga kasapulan nga agusar iti VPN. Mangibingay no kasano nga agpili iti mayat a VPN
5. Iti mangsuro ket mangibingay no kasano nga aggaraw iti TOR network

## SUMA ITI SESION

- Iti encryption ket maysa a proseso nga agusar iti letra a kasla text message wenna email, kalpasan ket pagbalaliktadenna iti letra tapno haan nga mabasa ket maawag daytoy a “cipher text”. Tapno masalakniban iti panagkalimed iti digital data nga adda iti computer systems wenna iti network.
- Iti virtual private network ket mausar tapno protektaranna iti katataom ken iti araramid mo iti browsermo kontra iti hackers, komkompania, opisinan iti gobyerno, ken dadduma pay nga mabalin nga makasirip iti impormasion iti maysa nga tao. No nakakonektar iti internet, dagiti data ken IP address ken maidulin iti virtual tunnel. Maliklikan nga makitada iti online activity iti maysa nga tao.
- No agpili iti VPN:
  - o Kitaen iti security experience iti VPN provider
  - o Kitaen iti VPN’s privacy policy
  - o Kitaen no mano iti server locations
- Iti Tor ket maysa a libre ken open-source software tapno haan nga maammoan no siasino iti naggapoanna. Lappedanna nga makita iti ayan iti tao nga mangus-usar iti network babaaen iti internet traffic nga addaan iti 7,000 relays.
- Kasano nga agtrabaho iti Tor:
  - o Agaramid iti tallo a nagkakallautang nga koneksion iti Tor nodes.
  - o Haan nga makita iti nagapwan ken destinasyon iti maysa a koneksion.
  - o Amin nga traffic nga naggapo kanyam ket encrypted.

## SESION 11

### *File ken Folder Security*

---

Tipo a sesion: Activity-Discussion-Inputs-Deepening-Synthesis

#### **NAITARIGAGAY A RESULTA TI LECCION**

- Mapabileg iti partisipante iti file ken folder security.

#### **PANGGEP TI ADAL**

- Maawatan iti kinamasapul iti data security.
- Ammoen no anya iti metadata ken apay nga masapul daytoy
- Adalen no kasano nga agencrypt iti files ken folders nga usar iti encryption tools
- Adalen no kasano nga ikkaten iti file ken folders nga agnanayon
- Adalen no kasano nga panangisubli iti naikkat nga files

#### **MAINAYON NGA MABASA**

<https://veracrypt.fr/> Ramit pang-encryption iti folder

<https://cryptomator.org/>

<https://www.bleachbit.org/> Ramit nga agikkat permanente iti files ken folder

<https://ccleaner.com/recuva> Ramit nga agrecover iti naikikat nga file

<http://exif.regex.info/> Meta data verification platform

<https://ssd.eff.org/en/module/why-metadata-matters>

#### **TARABAY PARA ITI SESION**

1. Agibingay iti partisipante no anya iti kadawyada mapanggep iti file ken folder security
2. Iti mangsuro ket mangibingay panggep iti security ti locally-stored impormasion
3. Iti mangsuro ken mangibingay panggep iti metadata kenno apay nga kasapulan nga ammoen daytoy
4. Iti mangsuro ket mangisuro no kasano iti traditional nga panagsubli/panagrekober iti naikkat nga file wenna kasano nga agnanayon nga ikkaten iti computer
5. Iti mangsuro ken mangibinsa-binsa iti opensource file/folder encryption tools a kas iti Veracrypt

## SUMA ITI SESION

Ita nga panawen nga uso iti digital, iti data ket napatpatteg ngem lana gapo iti pannakaammo/kinasirib nga maala kadagitoy. Nalaka para iti cyber criminal nga aghack iti accounts no daytoy ket nakakolekta iti sensitibo nga impormasion. Isunga iti cyber security ket masapul iti amin nga devices nga ususaren.

Iti data security ket maysa nga wagas tapno masakniban iti haan nga autorisado nga panang-access iti computers, websites, ken databases. Daytoy nga proseso ket mangipaay iti proteksiyon tapno haan nga mapukaw weno madadael iti data.

- Pababaen iti peggad iti data breaches ken panagdarup. Iti panangusar iti security controls ken masapul tapno malappedan iti access iti sensitibo nga impormasion
- Nangnangruna nga prinsipyo iti impormasion security ket iti panagkalimed (confidentiality), integridad (integrity) ken ka-addaan (availability)
- No agikkat iti computer file, haan nga amin ket maikkat. Mabaln nga maisubli/marekober iti naikkat nga file. No iti usar ket normal magnetic hard disk (HDD), kasapulan nga ioverwrite daytoy tapno haanen nga maisubli/marekober iti file nga agnanayon.
- Agganad iti files a kas iti Temporary/History/Cache/Logs, ken adu pay. Dagitoy ket agawit iti impormasion panggep iti browser ken chat logs
- Iti metadata ket impormasion maipanggep iti panagsisinnarita nga digital nga naipatulod ken naawat mo. Iti metadata ket addaan iti impormasion nga mabaln nga makaited iti peggad iti maysa a tao. Nangnangruna nga ikkaten or haan nga usaren iti metadata. Iti naduma nga klase iti metadata:
  - o Iti subject line ti emails
  - o Iti kina-atiddog ti nagsaritaan
  - o Iti oras nga nagsaritaan
  - o Iti lugar nga ayan mo idi makisarsarita ka ken no sino iti kinasaritam
- Usaren iti encryption no iti operating system ket addaan daytoy. Mabaln met lang nga mangusar iti free ken open-source software a kas iti Veracrypt, nga adda iti on-the-fly encryptionna. Usarena iti virtual encrypted disk idiy mismo nga file wenno agencrypt iti parte wenno amin nga storage device karaman iti preboot authentication
- Mabaln nga agusar iti Cryptomator tapno iti data ket encrypted. No agusar ka iti Cryptomator, mabaln nga makaramid ka iti vaults iti virtual drive. Dagiti data nga nakadulin iti vault ket encrypted. Mabaln met laeng nga pilien no anya iti pwesto iti vault nga usaren.

## SESION 12

### *Data Backup*

Tipo iti Sesion: Activity-Discussion-Inputs-Deepening-Synthesis

#### NAITARIGAGAY A RESULTA TI LECCION

- Adalen iti partisipante no anya iti kinamasapul iti backups ken no kasano nga aramiden daytoy.

#### PANGGEP TI ADAL

- Maawatan iti kinamasapul iti backups
- Adalen no kasano iti natalged nga panagaramid ken agidulin iti backups

#### MAINAYON NGA MABASA

<https://duplicati.com/> Ramit nga mangiparsua iti encrypted backup

<https://www.duplicati.com/articles/Getting-Started/>

<https://support.microsoft.com/en-us/windows/backup-and-restore-in-windows-10-352091d2-bb9d-3ea3-ed18-52ef2b88cbef>

#### TARABAY PARA ITI SESION

1. Mangibingay iti partisipante no anya iti kadawyanda iti mapanggep iti data backup
2. Iti mangsuro ket agsalaysay no anya iti kinamasapul iti backups
3. Iti mangsuro ket mangited tarabay iti open-source encrypted data backup tools a kas iti Duplicati

#### SUMA ITI SESION

Apay a masapul iti data backup? Iti data backup ket agaramid iti natalged nga pagdulinan iti importante nga pakdaar/impormasion - mabalin nga dagitoy ket classified documents para iti negosio wenno litrato iti pamilya, tapno nabiiit nga maisubli/marekober iti file no napukaw.

- Iti panagaramid iti backups kadagiti nakolekta nga data ket kasapulan iti data management. Iti backups ket mangsaluad iti panagkamkamali (human errors), hardware failure, virus attacks, power failure, ken didigra.
- Mabalin nga madadael, matakaw, wenno mapukaw iti napateg a data iti maysa a device. Dakkel nga banag iti backup tapno haan nga masayang iti oras ken kwarta nangnangruna no kasapulan nga isubli iti napukaw nga data
- Kanayonen nga mangaramid iti backups. Aramiden daytoy nga labes pay iti maysa
- Haan nga pagkaduaen iti kaunaan nga data ken backup data iti agpada nga lugar



- Siguradoen nga iti backup ket encrypted
- Agusar iti nasayaat ket mapagtalkan nga ramramit para iti backup
- Tipo iti backup:
  - o Full backup
  - o Incremental backup
  - o Differential backup
- Mabalín nga usaren iti built-in backup feature iti Windows operating system. Nopay kasta, siguroen nga haan nga agbackup iti files iti pareho nga hard disk no adino a naka-install iti Windows. Kas pangarigan, agbackup iti files kas iti external hard disks, DVDs, wenno CDs ken siguroen nga haanda a maitdan iti panakabalin a lukatan iti files ken lugar nga haan nga mapuuran.
- Nasayaat no mabalín nga encrypt iti backup data
- Iti Duplicati ket maysa a libre ken open-source backup client tapno masalakniban iti encrypted, incremental, ken compressed backups iti cloud storage services ken remote file servers. Iti Duplicati ket urnongenna amin nga files nga kasapulan nga ibackup, reduplicates ken compress iti amin nga files, ken kabaelanna nga ipatulod iti backup location tapno maidulin a nabayag iti files. Iti Duplicati ket makatulong iti online backups services a kas iti OneDrive, Amazon S3, Backblaze Cloud Files, Tahoe LAFS, ken Google Drive, kasta met iti dadduma nga servers kas kadagiti SSH/SFTP, WebDAV, wenno FTP.

## SESION 13

### *Email Encryption*

---

Tipo iti sesion: Activity-Discussion-Inputs-Deepening-Synthesis

#### **NAITARIGAGAY A RESULTA TI LECCION**

- Maadal iti partisipante no kasano nga agencrypt iti email.

#### **PANGGEP TI ADAL**

- Matarusan no kasano nga agipatulod, agpaturong, ken umawat iti email, karaman no kasano sadino ken kasano nga basaen iti nagyan iti email
- Agadal iti naduma nga wagas ta maliklikan iti pakailatakan ti panagsukimat nga saan kasapulan
- Maawatan no anya iti GPG/PGP ken kasano aytoy aggun-gunay, mairaman iti agduduma nga isyu nga maipapan iti limitasyon iti panangusar iti mobile device
- Adalen no kasano nga agaramid iti private/public keypair, maka upload iti public key paapan keychain, mangbiruk ken agbirok iti kukua ti sabali nga public keys, ken ag-authenticate kukua ti sabali nga identities ken keys
- Adalen no kasano nga agipatulod ken umawat iti email nga signed wenno encrypted usar iti GPG/PGP

#### **MAINAYON NGA MABASA**

<https://www.openpgp.org/> Email encryption

<https://mailvelope.com/> Email encryption browser extension

<https://www.thunderbird.net/> Open-source mail client nga adda iti PGP support.

#### **TARABAY PARA ITI SESION**

1. Iti mangsuro ket mangsalaysay no anya iti panagsisinnarita nga email, kasano iti panagakar aggapo iti sender paapan receiver, iti nairaman nga peggad, ken kasano nga ipabassit iti peggad nga awitna daytoy
2. Iti mangsuro ket mangipakita iti tarabay iti panangusar iti open-source email security browser extension Mailvelope
3. Iti mangsuro ket mangipakita iti tarabay iti panagusar ti Thunderbird, maysa nga open-source email client nga kadua iti openPGP support.

## SUMA ITI SESION

Panangilawlawag iti damag a nagapo ti [IRONSCALES report](#), nasurok a 90% nga malicious email iti maipatpatulod iti nadumaduma nga ororganisasion. Nangnangruna nga kitaen no kasano nga lappedan iti cyber threats kas kadagiti social attacks babaen iti email. Kas pangarigan, iti phishing emails nga agsikap nga mangala iti sensitibo nga impormasion wenno panagdownload iti malware nga mabalin nga mang akar iti kompania network.

- Iti emails, chat conversations, ken instant messages ken kanayon nga lumabas iti maysa nga tao nga haan tayo nga am-ammo gapo ta isu iti panagtrabaho/panag-garaw iti internet
  - o Iti dadduma nga tao ket kabaelanda nga maka-access gapoananna iti design e.g ISP wenno mobile service provider
  - o Mabalin nga maaddaanda iti high-level access gapo iti linteg kas kadagiti publicly court-ordered subpoena, intelligence services wenno extralegal means
  - o Iti dadduma ket maka-access gapo iti kinarupok iti pamaayan eg. hackers
- Iti Pretty Good Privacy (PGP) ket maysa nga encryption system a mausar tapno mabalin nga agipatulod iti encrypted emails ken ag-encrypt iti sensitive files
- Iti Mailvelope ket maysa nga browser extension a natalged para iti panagsisinnarita nga email dataran iti OpenPGP a wagayway (standard). Mabalin nga mausar iti email tapno maka-encrypt ken maka-sign iti electronic messages, mairaman iti attached files, uray haan nga agusar iti agsina nga native email client
- Iti Thunderbird 78 ket adda iti built-in support para iti duwa nga encryption standards, OpenPGP ken S/MIME. Iti OpenPGP ket mabalin nga mausar iti version 78.2
- Ni kaanom ket haan nga ibingay iti dadduma nga tao iti private keys wenno password
- No haan mo nga kayat iti agusar iti Thunderbird wenno Mailvelope, agusar iti natalged nga mail service a kas iti Protonmail. Iti email nga maipatulod nga nagapo iti Protonmail ket isu laeng iti maencrypt ken natalged. Ngem no agipatulod ka iti email nga magapo iti Protonmail

## SESION 14

### *Mobile Phone Security*

Tipo iti sesion: Discussion-Inputs-Deepening-Synthesis

#### **NAITARIGAGAY A RESULTA TI LECCION**

- Adalen dagiti partisipante iti maipanggep iti mobile phone security.

#### **PANGGEP TI ADAL**

- Maawatan dagiti mabalin nga peggad iti panagawit ken panagusar iti mobile phones
- Maadal no kasano nga kissayan iti peggad iti pangusar ditoy

#### **MAINAYON NGA MABASA**

<https://level-up.cc/curriculum/mobile-safety/>

<https://ssd.eff.org/en/playlist/privacy-breakdown-mobile-phones>

<https://securityinabox.org/en/guide/basic-security/android/>

<https://securityinabox.org/en/guide/basic-security/ios/>

#### **TARABAY PARA ITI SESION**

1. Iti mangsuro ket mangilawlawagna no anya iti nadumaduma nga tipo iti peggad iti panagawit ket usar iti mobile phone
2. Iti mangsuro ket mangisalaysay no anya iti mobile phone settings para iti privacy ken security, nga isu iti suruten iti partisipante

#### **SUMA ITI SESION**

Dakkel ti parte iti panagbiag tayo iti kaadaan iti mobile phone. Ado iti mangipagarup iti haan nga kinapateg iti mobile phone nangnangruna iti pakdaar/impormasion nga eggemna daytoy. Addaan amin ditoy iti entero nga biag mo - makuna a mobile bank, maysa a device para iti panagsisinnarita, ken maysa a social network hub. Iti kinaado iti mabalin nga maaramid iti maysa a device, masapul nga salakniban iti pakdaar/impormasion nga addaan daytoy.

Maysa nga addang iti panagusar iti mobile security tapno masalakniban iti access iti device tayo. Dagitoy nga panag-atake iti mobile device ket gandat a makaala

iti private impormasion a kas iti bank impormasion, login impormasion, ken dadduma pay nga data.

Iti mobile security threat ket isu ti panangusar ti cyber-attack nga punteryana ket mobile devices a kas iti smartphone ken tablets. Pada iti istilo iti hacking attack iti personal computer (PC) wenno enterprise server, iti mobile security threat ket lablabsingenna iti kinakapsot iti mobile software, hardware, ken network connections tapno mabalin nga maka-aramid unathorized access iti target device.

No napigpigma iti password ket mas adadda

a protektado dagiti mobile phone manipud kadagiti hackers ken karkarna a software. Kasapulan nga imentanan ti napigsa a password kadagiti amin nga accounts iti mobile device.

Tapno maipasigurado ti seguridad dagiti accounts, surotan ti sumaganad a suhestion wenno balakad:

- Imentanan nga up-to-date iti Operating System (OS)
- Kanayan nga agusar iti password iti mobile phone
- Liklikan nga usaren iti dadduma nga tao iti mobile phone
- No ag-install ti mobile app, basaen no anya nga permissions iti ipalubos mo nga makita ken maalada
- Usaren iti full disk encryption
- Haan nga usaren iti GPS
- Liklikan iti jailbreak wenno rooting iti mobile device
- Agannad iti mensahe nga haan nga ammo no anya iti naggapoanna
- Liklikan iti agusar iti public WIFI iti mobile device
- Kanayan nga usaren iti lock screen security iti mobile device
- Liklikan nga itugot iti mobile device iti amin nga mapanan karkaro no haan mo kayat nga ibutaktak iti lokasyon nga ayan mo

## SESION 15

### *End-To-End Encryption ken Mobile nga Panagsisinnarita*

Tipo iti sesion: Activity-Discussion-Inputs-Deepening-Synthesis

#### **NAITARIGAGAY A RESULTA TI LECCION**

- Maadal iti partisipante iti end-to-end encryption ken encryption apps

#### **PANGGEP TI ADAL**

- Maawatan iti wagas iti end-to-end encryption
- Agpili iti encrypted apps para iti panagsisinnarita usar iti mobile

#### **MAINAYON NGA MABASA**

<https://protonmail.com/blog/what-is-end-to-end-encryption/>  
<https://ssd.eff.org/en/module/deep-dive-end-end-encryption-how-do-public-key-encryption-systems-work> key exchange system (advanced)  
<https://signal.org/> App apara iti mayengmeng nga panagsisinnarita  
<https://wire.com/> App apara iti mayengmeng nga panagsisinnarita  
<https://briarproject.org/> Mobile app para iti offline nga mayengmeng nga panagsisinnarita

#### **TARABAY PARA ITI SESION**

1. Iti mangsuro ket manglawlawag no anya ti end-to-end encryption, kasano nga agrabaho daytoy, ken no apay nga masapul para iti security ken privacy
2. Iti mangsuro ket mangibingay iti naduma nga app para iti panagsisinnarita usar iti mobile nga addaan iti end-to-end encryption
3. Manamnama nga amin a partisipante ket maka-download iti Signal/Wire application ken makabuo iti grupo kasilpo iti sumaruno pay nga mentorship kadagiti trainers

#### **SUMA ITI SESION**

Iti end-to-end encryption (E2EE) ket maysa a pamay-an tapno malappedan iti third parties nga maka-access iti data bayat ti panagalis manipud iti nagapoanna ken mapananna a device. Iti encrypted nga data ket maipatulod usar iti system wenno device. Madecrypt (malukatan) laeng daytoy no naawaten iti nangituludanda. Iti agdama, iti end-to-end encryption ket isu iti natalged nga wagas nga mausar no agipatulod iti confidential data, isu met nga

adu en iti mangus-usar ditoy.

- Liklikan iti kanayon a panagtawag iti mobile device no kayat a pribado iti impormasion
- Kanayon nga agusar ti open-source ken end-to-end encryption apps para iti mobile device
- Iti Signal ket maysa a libre, privacy-

- focused messaging, ken voice talk app nga mabalin nga usaren iti Apple ken Android smartphones. Kasapulan laeng iti numero iti telepono tapno mausar iti Signal app. Encrypted end-to-end iti amin nga panakisarsarita ken lappedanna iti access uray iti pagtrabtrabacuan tapno mabasa wenno makita daytoy
- Iti Wire ket pareho iti Signal, ngem mabalin nga agaramid iti Wire account nga uray awan iti mobile number. Mabalin nga usaren iti email email address wenno phone number tapno maka-aramid iti account
  - Bayat iti Briar ket maysa a messaging app nga ususaren iti aktibista, mannosurat, ken dadduma pay nga agkasapulan iti natalged, nalaka, ken napigsa a wagas iti panagsisinnarita. Maiduma iti nabayag a b mausasar a messaging apps, iti Briar ket haan nga agkasapulan iti central server. Maiduma iti Briar app nga haan nga agkasapulan iti central server saan a kas iti nabayag nga mausasar a messaging app . Kabelanna agipatulod iti data iti user's device uray awan iti internet. Usarena iti bluetooth wenno WIFI, ken ituloyna usaren iti Tor network no mapukaw iti internet.

## SESION 16

### *Kasano nga Isagana iti Sumaruno a Panagsanay*

Tipo iti sesion: Discussion-Inputs-Deepening-Synthesis

#### **NAITARIGAGAY A RESULTA TI LECCION**

- Maadal iti partisipante nga mangted iti panagsursuro.

#### **PANGGEP TI ADAL**

- Maadal iti annuroten no mangted iti panagsursuro
- Maadal no kasano nga agaramid iti nasayaat nga panagpalpalawag wenno presentation.
- Maammoan dagiti ban-banag nga aramiden sakbay, madama, ken no malpas iti maysa a panagsursuro.
- Maadal nga kasano nga agaramid iti sesion
- Maadal no kasano nga sungbatan iti saludsud no madama iti panagsanay

#### **MAINAYON NGA MABASA**

<https://level-up.cc/before-an-event/preparing-sessions-using-adids/>  
<https://level-up.cc/you-the-trainer/golden-rules-of-effective-training/>

#### **TARABAY PARA ITI SESION**

1. Iti mangsuro ket mangisuro ti wagas no kasano nga iyurnos ken irugi ti sumaruno a panagsanay
2. Maikkan iti gundaway iti partisipante nga makadamag tapno masungbatan iti eksperto nga mangmangted iti panagsanay

#### **SUMA ITI SESION**

- |   |   |
|---|---|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>• Time management:           <ul style="list-style-type: none"> <li>o Bantayan iti oras. Ipalagip iti partisipante nga suruten iti schedule iti panagsanay</li> <li>o Suruten iti schedule kas adda iti training program</li> <li>o Mangipaay iti oras para iti panagdamag</li> <li>o Agsardeng iti biit no kasapulan</li> </ul> </li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Partisipante:           <ul style="list-style-type: none"> <li>o Agpakita iti panagraem/respeto iti amin a partisipante</li> <li>o Agdamag no naawatanda iti topiko</li> <li>o Agdamag ken ikkan iti gundaway iti partisipante nga makapagdamag</li> <li>o Agdamag no naawatanda iti topiko</li> </ul> </li> </ul> |
|---|---|



- o Panagraem/respeto iti marikrikna iti partisipante
- Understanding the situation:
  - o Mamingsan ket adda pagpalyaan. Nakasagana nga agsukat iti aramiden
  - o Kanayon nga nakasagana uray anya iti mabalin a mapasamak
  - o Sukatan iti saritaan depende iti kasapulan wenno kasasaad
  - o Unaen nga isimpa iti talunton/program tapno naurnos ken naitunos
  - o Mang-inayon iti ayayam nga pangparagsak para iti partisipante
- Equipment and necessary arrangements:
  - o Agalwad nga kanayon ken Kitaen iti kinatalged iti lugar wenno venoe
  - o Isagana ken Kitaen iti devices nga usaren no awan palyana
  - o Isagana ti mabalin nga mausar a training materials tapno makatulong iti partisipante
- Presentation creation:
  - o Aramiden nga nalaka ken nalinis iti presentation
  - o Agusar iti agpapada a fonts. Liklikan iti agusar ti adu ken agduduma a colors
  - o Lisian nga agusar iti adu a text/letra; aginayon iti ad-adu a litrato
  - o Unaen nga kanayon iti topiko iti parikut sakbay nga ipakita iti sungbat wenno pakailawlawaganna
  - o Agbasa ken ammoen iti baro a damag maipanggep iti digital security
  - o Agibingay iti kapadasan iti dadduma a tao nga mainaig iti sitwasyon wenno kasasaadda ken mabalin a makapidutanda iti adal
  - o Liklikan nga agusar iti training materials nga pakasakitan iti rikna iti partisipante
  - o Inayon iti suma kada malpas iti maysa a section

## 5.0 Glossary

<b>2FA</b>	Iti two-factor authentication (2FA) ket maysa a security system nga agkasapulan iti duwa nga agsabali ken naisupadi nga porma iti pannecmecan ti kinasia-sino tapno mabalin a ma-acces iti uray anya.
<b>Antivirus</b>	Ti antivirus software, maawagan met lang nga anti-malware, ket maysa a computer program nga mang-lapped, makarikna, ken mabalin nga mang-ikkat iti malware.
<b>DNS</b>	Iti Domain Name System (DNS) ket isu iti makuna a phonebook iti internet.
<b>DuckDuckGo</b>	Iti duckDuckGo ket maysa nga internet search engine nga mabalin nga mangsalaknib iti privacy dagiti managsapsapul ken liklikan iti filter bubble iti resulta iti panagsapsapulda.
<b>E2EE</b>	Ti end-to-end encryption ket maysa a sistema iti panagsinnarita nga dagiti communicating users laeng iti mabalin nga makabasa iti menmensahe.
<b>Encryption</b>	Ti encryption ket wagas tapno amin nga impormasion nga maurnong ket mailimed. Babaen iti encryption, agbalin a secret code iti impormasion ken idulinna iti usto nga kaipapananna. Iti ciencia iti panagencrypt ken ken panagdecrypt iti impormasion ket maawag a cryptography.
<b>FTP</b>	Iti File Transfer Protocol ket maysa a wagayway a protocol iti panagsisinnarita nga mausisar iti panagakar iti computer files manipud iti server inggat iti kliente iti computer network.
<b>GPS</b>	Iti Global Positioning System (GPS) ket maibagana no ayanna iti ayanmo ditoy lubong
<b>HRD</b>	human rights defenders

<b>HTTP</b>	Iti Hypertext Transfer Protocol (HTTP) ket maysa nga application-layer protocol tapno maiyakar iti hypermedia documents, a kas iti HTML. Naaramid daytoy para iti panagsisinnarita iti web browsers ken web servers, ngem mabalin met lang mausar iti sabali a banag.
<b>HTTPS</b>	Iti Hypertext Transfer Protocol Secure ket extension iti Hypertext Transfer Protocol. Maaramat para ti mayengmeng nga panagsisinnarita iti computer network, ken kanayon a mausar iti internet. Iti HTTPS, iti protocolna ti panagsisinnarita ket encrypted. Agususar datoy iti Transport Layer Security, wenno Secure Sockets Layer
<b>IP</b>	Iti Internet Protocol address ket marcaan a numero a kas iti 192.0.2.1 a nakakonektar iti computer network nga agus-usar iti Internet Protocol para iti pakisisinnarita. Iti IP address ket agsirsirbi iti duwa: host ken network interface identification ken location addressing.
<b>ISP</b>	Iti Internet Service Provider (ISP) ket maysa a kompanya nga mangited iti access iti internet para iti kliente nga tattao ken negnegosio.
<b>Jailbreak</b>	Iti Apple devices ket agus-usar iti iOS operating systems. Iti Jailbreaking ket isu iti panangikkat iti software restrictions nga impakdaar iti nagaramid.
<b>Malware</b>	Iti malware ket maysa a software nga mangigagara a mangdadael iti computer, server, client, wenno computer network.
<b>Metadata</b>	Iti metadata ket data a mabalin nga mangipaay iti impormasion iti sabali a data, ngem haan nga iti karga ti data, a kas iti text message wenno ladawan.
<b>Open-source software</b>	Iti open-source software ket maysa a computer software nga imparuar sidong a maysa lisensia no sadino ket iti akincucua iti copyright ket i-awatanna dagiti agusar kadagiti karebbenganda nga mang-usar, agadal, baliwan, ken ibunong iti software ken ti source codena no saddinoman ken anyaman nga gagara. Iti open-source software ket mabalin nga padur-asen iti panagtinnolong ti kaaduan.

<b>OpenPGP</b>	Iti OpenPGP ket maysa nga open ken free version iti Pretty Good Privacy (PGP) standard. Kabaelanna daytoy nga ag-encrypt tapno mabalin iti private messages iti email ken dadduma pay a message encryption.
<b>OS</b>	Iti Operating system (OS) ket system software nga mangiturong iti computer hardware, software resources, ken makaited iti kadawyan nga serserbisyo para iti computer programs.
<b>PGP</b>	Iti Pretty Good Privacy (PGP) ket maysa nga encryption program nga addaan iti cryptographic privacy ken authentication iti data communication.
<b>Phishing</b>	Iti Phishing ket maysa nga estilo nga mausausar babaen iti social engineering. Iti attacker ket makapaitulod iti fraudulent message nga mangluko ti tao tapno agited daytoy ti sensitive impormasion iti attacker wenno agdeploy iti malicious software (a kas ransomware) iti network infrastructure.
<b>Root</b>	Iti Rooting ket isu iti panangipalubos iti users ti Android mobile operating system nga mangkontrol (ammo kas root access) iti Android subsystem.
<b>SFTP</b>	Iti SFTP (Secure File Transfer Protocol) ket maysa a file transfer protocol nga mangipaay iti mayengmeng nga access iti remote computer tapno makaipatulod iti mayengmeng nga panagsisinnarita.
<b>SMTP</b>	Iti Simple Mail Transfer Protocol ket maysa nga wagayway nga protocoliti panagsisinnarita para iti panagpapaw-it iti electronic mail. Iti mail servers ken dadduma nga message transfer agents ket mangus-usar iti SMTP nga agpatulod ken agawat iti mail messages.
<b>SSH</b>	Iti Secure Shell ket cryptographic network protocol para iti operating network services nga mapagtalkan. Karaman iti application ti remote command-line, login, ken remote command execution. Uray met iti dadduma a network service ket mabalin nga agusar iti SSH.

<b>SSL</b>	Iti SSL (Secure Sockets Layer) ken iti sinmaruno nga naaramid nga TLS (Transport Layer Security), ket protocols para iti authenticated ken encrypted links iti nagbaetan ti networked computers.
<b>Startpage</b>	Iti Startpage ket Dutch ket maysa kompania para iti search engine nga nangnangruna iti privacy nga isu iti featurena.
<b>TCP</b>	Iti Transmission Control Protocol ket maysa nga kangrunaaan a protocol iti yasamang iti internet protocol. Naggapo daytoy iti network implementation ken nainayon nga nausar iti Internet Protocol. No casta ngarud, daytoy ket naawagan nga TCP/IP.
<b>Tor</b>	Iti Tor, naiababa para ti The Onion Router, ket libre ken open-sourced software tapno malappedan nga maammoan iti naggapaoan wenno mapanan iti panagsisinnarita.
<b>VPN</b>	Iti virtual private network ket agpaatiddog iti private network lumasat iti public network. Iti users ket mabalin nga agawat ken agpatulod iti data across shared/public networks nga kasla met lang nga naggapo iti private network.
<b>WebDAV</b>	Iti WebDAV ket maysa nga extension iti Hypertext Transfer Protocol nga mangipalubos iti clients nga aramidenda iti remote Web content authoring operations.
<b>WEP</b>	Iti Wired Equivalent Privacy ket maysa a security algorithm para iti IEEE 802.11 wireless networks.
<b>WPA</b>	Iti Wi-Fi Protected Access, Wi-Fi Protected Access II, ken Wi-Fi Protected Access 3 ket tallo a security ken security certification programs nga inaramid iti Wi-Fi Alliance tapno natalged iti wireless computer networks.

